

Andrzej Jacek Najda

"Einleitung in das Neue Testament", Martin Ebner, Stefan Schreiber, Stuttgart 2008 : [recenzja]

Collectanea Theologica 79/3, 236-238

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

naszego polskiego środowiska teologiczno-naukowego i kształtowały powoli prawidłowy punkt widzenia zamierchłej historii ukrytej w mrokach legend i ruin.

ks. Ryszard Groń, *Palatine (USA)*

Martin EBNER, Stefan SCHREIBER (wyd.), *Einleitung in das Neue Testament*, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2008, ss. 595.

W ubiegłym roku ukazał się zapowiadany już przed kilku laty *Wstęp do Nowego Testamentu* pod redakcją Martina Ebnera i Stefana Schreibera, profesorów Nowego Testamentu z Uniwersytetu w Münster. Opracowanie niniejsze stanowi szósty tom z serii podręczników do studium teologii katolickiej (*Studienbücher Theologie*) publikowanych w wydawnictwie Kohlhammer przez Gottfrieda Bittera, Ernsta Dassmanna, Hansa-Josefa Klaucka, Herberta Vorgrimmlera i Ericha Zengera. Wedle wcześniejszych zapowiedzi wydawniczych, redaktorem tego tomu miał być Thomas Söding. Warto zauważyć, że omawiany *Wstęp do Nowego Testamentu* jest kolejną tego typu pracą niemieckojęzyczną, która ukazała się w ostatnich latach, po wstępach Ingo Broera (*Einleitung in das Neue Testament*, t. I: *Die synoptischen Evangelien, die Apostelgeschichte und die johanneische Literatur*, NEB Ergänzungsband NT 2/I, Würzburg 1998; t. II: *Die Briefliteratur, die Offenbarung des Johannes und die Bildung des Kanons*, NEB Ergänzungsband NT 2/II, Würzburg 2001), Udo Schnellego (*Einleitung in das Neue Testament*, Göttingen 2002⁴) oraz Petera Pokornego i Ulricha Heckela (*Einleitung in das Neue Testament. Seine Literatur und Theologie im Überblick*, Tübingen 2007).

Prezentowane tu opracowanie składa się z napisanej przez redaktorów tomu przedmowy (ss. 7-8), podejmującego kwestie tworzenia się kanonu chrześcijańskiego i tekstu Nowego Testamentu wprowadzenia (s. 9-66) oraz czterech części poświęconych kolejno: czterem Ewangeliom (ss. 67-228), Dziejom Apostolskim (ss. 229-249), nowotestamentalnym listom (ss. 250-558) i Apokalipsie św. Jana Apostoła (ss. 559-585). W trzech załącznikach zamieszczono odpowiednio: wykaz skrótów (ss. 586-587), słownik (*Glossar*) terminów egzegetycznych (ss. 588-592) i mapy (ss. 593-595). Poszczególne księgi i poruszane we *Wstępie* zagadnienia opracowali: Martin Ebner (kanon chrześcijański, pytanie synoptyczne, Źródło Q, gatunek literacki Ewangelii, Mk, Mt, Flm), Stefan Schreiber (tekst Nowego Testamentu, listy w Nowym Testamencie, chronologia życia Pawła, Rz, 1Tes, 2Tes, Ap), Dietrich Rusaam (Łk, Dz), Joachim Kügler (J, 1J, 2J, 3J), Thomas Schmeller (1Kor, 2Kor), Michael Theobald (Ga,

Flp, Ef, Kol), Gerd Häfner (listy pastoralne), Martin Karrer (Hbr), Matthias Konradt (Jk) i Marlis Gielen (1P, 2P, Jud).

Przy omawianiu poszczególnych ksiąg przyjęto jednolity schemat. Najpierw skoncentrowano się na strukturze tekstu. W związku z tekstami narracyjnymi poddaje się analizie wewnętrzną strukturę opowiadania, a przy tekstach dyskursywnych strukturę zastosowanej w nich argumentacji. W drugim punkcie podejmowane są kwestie dotyczące powstania danej księgi Nowego Testamentu, a więc czasu jej ostatecznej redakcji, wykorzystanych w niej źródeł i tradycji oraz etapów powstawania tekstu. Część trzecia to tzw. dyskurs, który – w myśl założeń autorów – ma przedstawiać perspektywę formowania się orędzia chrześcijańskiego, a więc ukazuje się środowisko kulturowe, do którego orędzie to było kierowane oraz zawarte w nim treści, w celu przedstawienia rozwoju teologii w różnych sytuacjach historycznych.

Opracowanie niniejsze, podobnie jak i cała seria, w której się ukazało, przeznaczone jest nie tylko dla studentów teologii katolickiej, lecz także dla tych wszystkich, którzy w ramach własnych poszukiwań i studiów pragną pogłębić wiedzę w dziedzinie Pisma Świętego Nowego Testamentu. Dlatego w omawianym *Wstępie* znajdziemy pasáže napisane mniejszym drukiem, które pogłębiają wiedzę w zakresie analizowanej właśnie kwestii. Na uwagę zasługuje również przyjęcie przez autorów reguły podawania na zakończenie każdego paragrafu bogatej literatury. Na początku wyliczone są wydane w ostatnich latach komentarze do poszczególnych ksiąg i to zarówno niemieckojęzyczne, jak i te w języku angielskim i francuskim. Dalej wymienia się prace i artykuły podejmujące problematykę występującą w danej księdze, studia z zakresu badań nad omawianą księgą oraz pozostałą literaturę. Niewątpliwą zaletą opracowania jest także to, że przy analizie poszczególnej księgi w nawiasach podano dzieło autora, wraz z numerami stron, do których właśnie się odwołało.

Dyskutować można z przyjętym w pracy podziałem materiału. O ile zaakceptować można łączne rozpatrywanie czterech ewangelii, o tyle dziwi tu oddzielenie Dziejów Apostolskich od Ewangelii wg św. Łukasza. Podobnie jest w odniesieniu do listów św. Jana Apostoła, które umieszcza się i analizuje w grupie listów katolickich. Oddzielny rozdział poświęcono także Apokalipsie. Godne pochwały jest natomiast obszerne, bo ponad 50-stronicowe wprowadzenie, omawiające dość dokładnie proces tworzenia się kanonu Nowego Testamentu i kwestie dotyczące aktualnego stanu tekstu Nowego Testamentu wraz z przykładami.

Wielość autorów opracowania powoduje też, że różny jest język poszczególnych części pracy. Niektóre księgi przedstawione zostały w sposób jasny i zrozumiały, w innych zaś tej klarowności brak. Trzeci etap analizy ksiąg, tzw. dyskurs, przedstawia wprawdzie – w myśl założeń autorów – sytuację, w której powsta-

ło dane pismo, razić może jednak brak dokładniejszego przedstawienia tematów teologicznych podejmowanym przez daną księgę. Należy mieć nadzieję, że lukę tę wypełnią zapowiadane kolejne dwa tomy serii *Studienbücher Theologie*, które mają być poświęcone teologii Nowego Testamentu. Zastrzeżenia można mieć również co do przejrzystości tekstu; długie, całostronicowe pasáže zniechęcają, a wręcz odpychają czytelnika. Wyjątek stanowią tu części pracy przygotowane przez głównego redaktora, Martina Ebnera, w których znajdują się różne schematy, rysunki i wyeksponowane teksty (np. na s. 20, 23, 88, 135) ułatwiające zrozumienie prezentowanych treści. Mankamentem opracowania jest z pewnością także brak na końcu dzieła jakiegoś skorowidzu odniesień biblijnych, indeksu osób czy tematów.

Mimo tych rozmaitej natury zastrzeżeń omówiona tu praca wydaje się godna polecenia nie tylko dla studentów wydziałów teologicznych czy kandydatów do kapłaństwa, ale także dla wykładowców, ponieważ zawiera podstawowe wiadomości dotyczące poszczególnych ksiąg Nowego Testamentu, uwzględniające najnowsze wyniki badań naukowców z różnych krajów. Ponadto ważne są zamieszczone w niej adresy bibliograficzne odsyłające zainteresowanych podjętymi w poszczególnych częściach do najnowszych publikacji, monografii i artykułów. *Einleitung in das Neue Testament* pod redakcją M. Ebnera i S. Schreiberera to interesująca nowość wydawnicza i dobra lektura odświeżająca spojrzenie na Nowy Testament z perspektywy kanonu lektur dostępnych w języku polskim, może więc warta przetłumaczenia.

ks. Andrzej Jacek Najda, Łomża

Kościół, Żydzi, Polska. Z księdzem profesorem Waldemarem Chrostowskim rozmawiają Grzegorz GÓRNY i Rafał TICHY, Fronda, Warszawa 2009, s. 647.

„W imię jakiej prawdy, człowiek dąży stale do prawdy!?” – pytał niegdyś ks. prof. Michał Heller, zakładając, że pragnienie życia w prawdzie jest w człowieku nieodparte, wszechwładne, decydujące o jego życiu i niepohamowanie twórcze. Komu drogie jest poznanie prawdy i kształtowanie wspólnego życia na fundamencie prawdy, dąży do szczerzej rozmowy. Prezentowana publikacja jest taką szczerą rozmową redaktorów Grzegorza Górnego i Rafała Tichyego z ks. prof. Waldemarem Chrostowskim o blaskach i cieniach wielowiekowego współistnienia chrześcijaństwa i judaizmu w Polsce, a zwłaszcza o pierwszej dekadzie oficjalnego dialogu między przedstawicielami Kościoła katolickiego w Polsce i reprezentantami społeczności żydowskiej. Książka *Kościół, Żydzi, Polska* powinna zainteresować każdego, kto pragnie zrozumieć trudności